

IETS OVER HET ARBEIDEN VAN KINDEREN IN DE FABRIEKEN.

Wanneer wij onzen blik laten gaan over de verschillende industriële landen, dan zien wij dat in de meeste ten aanzien van het arbeiden van kinderen in de fabrieken, wettelijke regeling is voorgeschreven; en dat daar waar zulke voorschriften nog niet gegeven zijn, stemmen opgaan en pogingen aangewend worden ter verkrijging van dergelijke maatregelen. Dit laatste is het geval in België, waar in het ontwerp-adres op de troonrede de tusschenkomst der wetgevende magt gewenscht werd tot beperking van het arbeiden der kinderen in de fabrieken; en nog onlangs is daar reeds door de vereeniging „le cercle commercial et industriel de Gand” een ontwerp-reglement tot regeling van dien arbeid bekend gemaakt.

Van die landen waar reeds wettelijke regeling is voorgeschreven hebben wij in het bijzonder te letten op:

Frankrijk, waar door *de wet van 22 Maart 1841*, (*) bepaald is dat geen kind op een fabriek mag toegelaten worden tenzij hij het bewijs overlegge dat hij school gaat en dat hij 8 jaren oud is; zij die boven de 8 en beneden de 12 jaren zijn, mogen slechts 8 uren per dag werken.

2. *Engeland*, waar door de wetten van 24 *Augustus 1833* (†) en 6

(*) Loi du 22 Mars 1841, relative au travail des enfants dans les manufactures, usines et ateliers à moteur mécanique ou à feu contenu et dans leurs dépendances. Nog onlangs is in vele departementale raden aangedrongen op de goede uitvoering dier wet, en de minister van binnenlandsche zaken zal overgaan tot de benoeming van een inspecteur-generaal die van staatswege zal bezoldigd zijn en gevestigd te Parijs, alsmede tot de verdeeling van de industriële departementen in zeven divisien, waarvan in ieder een inspecteur zal worden aangesteld.

(†) The Factory Act, 3 et 4 Will. 4, C. 103. An Act. to regulate the labour of Children and Young persons in the mills and factories of the United Kingdom. [29sten August 1833.]

Junij 1844 (*) de leeftijd van toelating bepaald is op 8 jaren, mits er een bewijs overgelegd worde dat het kind van schoolonderwijs gebruik maakt; zoolang die kinderen nog beneden de 13 jaren zijn, mogen zij maar 6½ uur per dag werken, om alzoo 't zij vóór 't zij na den middag gelegenheid tot schoolgaan te hebben.

3. *Pruissen*, waar de verordening van 9 Maart 1839 met de wet van 16 Mei 1853 (†) die in eerstgenoemde eenige verandering gemaakt heeft, vaststellen dat de kinderen niet mogen toegelaten worden voor dat zij 12 jaren oud zijn; als wanneer zij een bewijs moeten leveren dat zij kunnen lezen en schrijven, of althans gedurende drie jaren hebben school gegaan. Zoo lang zij de volle 14 jaren niet bereikt hebben mogen zij maar 6 uur per dag werken, en moeten zij nog 3 uur schoolgaan.

De bedoeling van dergelijke regeling is niet twijfelachtig. Zij strekt om de geestelijke en lichamelijke uitputting der kinderen te voorkomen door te zorgen dat er van hen geen overmatig werk gevorderd wordt, en dat zij van de gelegenheid tot het ontvangen van onderwijs gebruik maken.

Niettegenstaande de goede en nuttige strekking dezer bepalingen was schrijver dezes vroeger tegen alle wettelijke regeling van dien aard en in het bijzonder tegen die van Engeland. Later echter is hij van meening veranderd, én door te zien, hoe voortreffelijk hare werking is, én door te vernemen dat, terwijl zoowel de fabrikanten als de arbeiders er mede ingenomen zijn, daardoor in den toestand der laatsten werkelijk eene verbetering is te weeggebragt.

Hij wenscht dan ook (wanneer hem de gelegenheid zal gegeven worden) de geschiedenis der wettelijke regeling in Engeland bekend te maken, ten einde 1°. de onjuiste denkbeelden weg te nemen die men over het algemeen nog hier te lande omtrent eene dergelijke regeling heeft, 2°. ieder die belang stelt in het lot der arbeidersklasse te doen zien wat daar tot haar welzijn is aangewend; en 3°. aan te toonen hoe, met behoud der voordeelen, de nadeelen aan fabriek-arbeid verbonden, kunnen uit den weg geruimd worden.

Dat er in Engeland en in andere landen op dit punt reeds zoo veel is beproefd en, — al is het dan ook door de wet — is tot stand ge-

(*) The Factory Regulation Act. 7 et 8 Vict. C. 15. An Act to amend the laws relating the Labour in Factories. [6th June 1844].

Deze wetten zijn gehandhaafd en verbeterd door de children Labour Act. 1853 16 en 17 Vict. C. 104. An Act further to regulate the Employment of children in Factories. [20th August 1853].

(†) Gesetz betreffend einige Abänderungen des Regulativs vom 9 März 1839 über die Beschäftigung jugendlicher Arbeiter in Fabriken, vom 16 Mai 1853.

komen, mag door iemand die de belangen der arbeidersklasse ter harte neemt niet voorbij gezien worden. Het zijn zoovele wenken om hem te doen opmerken dat men in die landen niet alleen een oog heeft om de nadeelen te zien, maar ook een werkzame hand om ze zooveel mogelijk weg te nemen.

Dat er in ons land nog zoo weinig gelet wordt *op* en bijna niets gedaan is *voor* de kinderen die in de fabrieken arbeiden, (*) kan te meer verwondering verwekken, daar er hier ontegenzeggelijk veel goeds tot stand komt ter bevordering der zedelijke verstandelijke ontwikkeling der kinderen die tot de lagere volksklassen behooren, ten bewijze waarvan men zoovele namen van nuttige vereenigingen en instellingen zou kunnen noemen.

Niemand toch kan meenen dat de pogingen ter ontwikkeling der jeugdige fabriekarbeiders overbodig zouden zijn, of dat door het verzuimen van deze, niet zulke groote nadeelen ontstaan. Deze nadeelen bestaan reeds en zullen, wanneer zij niet gestuit worden, dieper inkankeren.

Het toepassen van eene voortbrengende kracht die, terwijl men haar slechts voedt, altijd de werktuigen moet in beweging brengen, heeft hier, even als in alle andere landen, de volgende nadeelen medegebragt:

1°. Ligchamelijke uitputting der jeugdige arbeiders door overmatig werk. Dit werk veroorzaakt op het oogenblik zelf wel geene zware afmatting, maar door te langdurige voortzetting en door de gestadige oplettendheid, daarbij noodzakelijk, brengt het uitputting mede. Bij ons is het tot nog toe een algemeene kwaal dat men de kinderen, de bestuurders van en de helpers aan de machines te lang laat werken, misschien omdat men vergeet dat de eersten van vleesch en bloed, de laatsten van hout en staal zijn.

2°. Zedelijken en verstandelijken achteruitgang der kinderen, door dat men, misschien niet bedenkende dat ook *zij* een hart en een verstand hebben, te veel arbeid van hen vordert, waardoor zij te weinig of somtijds geen tijd hebben om van onderwijs (†) gebruik te maken.

Door de fabrikanten op te jeugdigen leeftijd gevraagd en aangenomen en door de ouders te vroeg aangeboden en gezonden, komen

(*) Op dezen regel zijn uatuurlijk wel eenige uitzonderingen. Er worden ook nog bij ons mannen gevonden, die het belang inzien van arbeiders te hebben, die bij gezondheid en lichaamskracht eenige beschaving des geestes hebben. Zulke mannen wenden pogingen aan tot welzijn der arbeiders.

(†) Het onderwijs dat de kinderen, hoe gebrekkig ook ontvangen, bepaalt zich meestal tot één, soms twee uren per dag; zulks is dan nog in hunne vrije uren of in een deel er van, alsof het voor hen niet noodzakelijk ware dat zij eenigen vrijen tijd hadden.

de kinderen meestal op de fabriek zonder de eenvoudigste bestanddeelen van godsdienstig en maatschappelijk onderwijs te hebben ontvangen. In dien toestand gaan zij arbeid verrigten die over het algemeen zoo eenvoudig is dat hij weinig oefening van het verstand oplevert. Deze arbeid is, zoo als wij gezien hebben, daarbij nog zoo aanhoudend en inspannend, dat, al werd er meer vrije tijd gegeven, toch de lust zou benomen zijn om zich op het leeren toe te leggen.

Zullen nu de bestaande nadeelen verholpen worden, welke zullen dan de middelen zijn die men hiertoe zal aanwenden? Zal het wettelijke regeling zijn?

Wij zijn overtuigd dat wettelijke regeling kan overbodig gemaakt worden, indien ieder die in eene industriele omgeving geplaatst is, zich zelve afvroeg of ook door hem iets zou kunnen aangewend worden in het belang dergenen die hij in zijne onderneming gebruikt, en er alzoo een werkzaam en welwillend beschermheerschap ontstond, door de eigenaren en ondernemers van fabrieken en beroepen van nijverheid, over de arbeiders die zij gebruiken, gevoerd (*).

Wordt dit stelsel aangenomen dan zal men met het opkomend fabriekarbeidersgeslacht moeten beginnen. Niet dat ik de volwassenen hierbij zou willen vergeten; want ook tot hunne ontwikkeling kan misschien nog veel bijgebracht worden; maar omdat de toestand der kinderen onmiddellijke voorziening vereischt. Met hen zeg ik moet men beginnen, 1°. om te verhoeden dat zij, eenmaal op rijperen leeftijd gekomen, op den zelfden lagen trap van verstandelijke en zedelijke ontwikkeling staan als hunne vaderen; 2°. om hen te doen deelen in die menigte voorregten die de tegenwoordige eeuw — door sommige nog wel de eeuw van onderwijs genoemd — ter ontwikkeling der menschheid aanbiedt. Alzoo zal op ons niet toepasselijk zijn hetgeen LEON FAUCHER (†) in 1844 in Frankrijk moest zeggen: „Nous formons des sociétés pour travailler à l'abolition de l'esclavage dans nos colonies, et nous oublions, dans nos efforts, ces malheureux serfs de la famille, ces enfants du pauvre, condamnés presque dès leur naissance à une existence qui étouffe en eux le germe de la vigueur physique et du bien moral.” (§).

Aannemende alzoo, dat men hier overtuigd is dat er iets zal moeten

(*) Het socialismus, wat het is en waartoe het leidt. Uit het fransch vertaald naar A. E. CHERBULIEZ door Jz. J. LION, pag. 57.

(†) *Le travail des enfants à Paris. Revue des Deux Mondes*, 15 Nov. 1844.

(§) Men verg. vorige Jaarg. *Econ. Slavernij in Nederland*; alsmede, „Een kaarsenfabriek te Londen.” Red.

gedaan worden ter verbetering van het lot der kinderen die in de fabrieken arbeiden, en dat de nijverheid-ondernemers hiertoe als beschermheeren over hunne arbeiders zullen willen medewerken, vindt men de volgende middelen als van zelve aangegeven:

1. bevrijding van overmatig werk,
2. bevordering van zedelijke en verstandelijke ontwikkeling.

Zullen deze pogingen met vrucht aangewend worden, dan moeten zij geschieden uit liefde tot God en den naasten; waar dit beginsel in het hart ligt, daar neemt men de belangen zijner arbeiders ter harte. Mogt evengenoemd beginsel hiertoe nog niet de drijfveer wezen, dan zal het een ander zijn, „hun belang en de kracht der openbare meening zullen hen daartoe vroeg of laat leiden” laatstgenoemde drijfveer tot een beschermheerschap wordt door A. E. CHERBULIEZ opgegeven, die nog tot aanprijzing van dergelijke vrijwillige daad er op laat volgen: „en men heeft er reeds, in verschillende tijden en op onderscheidene plaatsen, zoo gunstige proeven van genomen, dat men van eene algemeene oefening van zulk een beschermheerschap zich de meest verblijdende uitkomsten voorspellen mag.”

Van die verblijdende uitkomsten zou ik door mijn onderzoek van de geschiedenis der wettelijke regeling in Engeland de beste bewijzen kunnen bijbrengen.

Door dit onderzoek heb ik mannen leeren kennen, die, terwijl zij aan het hoofd stonden van inrigtingen die van veel grooteren omvang waren dan de meesten onzer fabrieken, zich een weinig moeite en geldelijke opoffering wilden getroosten om te zorgen voor de stoffelijke en geestelijke belangen hunner fabriek-arbeiders. Daardoor waren zij — het is misschien voor onze dagen nog eene vreemde uitdrukking — de *vrienden* van hunne arbeiders geworden.

Waren zij slechts algemeen gevolgd geworden, en hadden ook de andere fabriekanten, even als zij, beschermheeren willen worden, er zou in Engeland geen sprake hebben kunnen zijn van wettelijke regeling.

Om derhalve nu hier wettelijke regeling overbodig te maken, raden wij in tijds de hoofden van nijverheid-ondernemingen het uitoefenen van een beschermheerschap aan, omdat er, wanneer eenmaal de na-deelen van den arbeid van kinderen in de fabrieken meer gevoeld werden, en er niets tot herstel werd aangewend, ook hier sprake zou kunnen zijn van wettelijke regeling.

Wij toch gelooven dat legale dwang geoorloofd is, wanneer overreding te kort schiet. „Counsel,” zegt BLACKSTONE, „is only matter of persuasion, law is matter of injunction; counsel acts upon the willing, law upon the unwilling also.”

Leiden.

MR. SAMUEL LE POOLE.